Jüdische Pester Zeitung.

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטטוואָך אונד פֿרייטאג.
אונד קאָסטעט
פֿיר עסטעררייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " "
פֿירטעליעהריג 2 גולד' 50 קר' ע.-וו.
פֿיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גולד' 50 קר' ע.-וו.
פֿירטעליעהריג 2 " 75 " "

יידישע פּעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פּרענומעריערען
אונד דער פּרענומעראציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם עמפּפֿאנג דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט
זיך אין
פּעסט
אלט-גאססע נומ' 1,
וואָהין מאן אויך דיא פּרענומעראציאָנסגעלדער צו זענדען בעליעבע.

Pest, den 1. Jänner 1879. | פּעסט, מיטטוואָך ו טבת ה'תר'ל'ט' | Nr. 1, איילפֿטער יאהרגאנג

בלייבט דער פֿריעדען?

וויר האבען יעטצט נאך דרייא-יעהריגעם קריעגע וויעדער רוהע אונד פֿריעדען. אין דיעזען טאגען האבען וויר אויך רוהע נאך אינגען, דא יעטצט וועגען דער פֿיעלען קאטהאָלישען פֿייערטאגע קיינע רייכסטאגס-זיטצונגען זינד, אונד רוהע נאך אויסען, דא יעטצט אויך דיא אויסווערטיגען מעכטע פֿאָם שטרייטע רוהען. אינזערע ארמעען זינד וואָהל נאָך אימםער אין דען צווייא טירקישען פּראָווינצען, אויך דיא רוסישען ארמעען זינד נאָך אימםער אין דער געגענד צווישען אדריאנאָפּעל אונד קאָנסטאנטינאָפּעל, אונד דיעזער אייפֿענטהאלט דער פֿרעמדען ארמעען אין דער טירקייא דייטעט זאָמיט ניכט אויף פֿאָללשטענדיגען פֿריעדען; אבער געשלאגען אונד געקעמפּפֿט ווירד פֿאָרלייפֿיג ניכט, אונד איינען זאָלכען צושטאנד דער קאמפּפֿלאָזיגקייט פּפֿלעגט מאן יא דאָך געוואָהנליך פֿריעדען צו הייסען! —

נון, אין דער מיטטע דעס ווינטערס איזט אָהנעהין ניכט גוט צו קעמפּפֿען; אבער דענגאָך בעשעפֿטיגט מאן זיך שאָן יעטצט מיט דער פֿראגע: וועגן דער ווינטער ווייכען ווירד, ווירד דאנן ניכט אויך דער פֿריעדען וויעדער פֿאָן אונס ווייכען? וועגן דיא ערדע פֿאָם אייזע אונד שנעע בעפֿרייט זיין ווירד, ווירד ניכט אויף דערזעלבען וויעדער פֿאָרטגעקעמפּפֿט ווערדען? —

פֿאָר אללעם בלייבט דיא פֿראגע: ווירד רוסלאנד ביז צו דעם פֿאָם בערלינער קאָנגרעססע פֿעסטגעזעטצטען טערמינע זיינע ארמעען אויס דער טירקייא צוריקגעצאָגען האבען? וואָללען רוסלאנד אונד דיא טירקייא דען בערלינער פֿריעדענס-פֿערטראג ערנסטליך איינהאלטען אונד דען קאמפּף ניכט פֿאָן נייעם בעגיננען?

אין דיעזען קאלטען ווינטער-מאָנאטען *פֿערשפּרעכען* זאָוואָהל דיא טירקישען אלס אויך דיא רוסישען שטאאטס-מעננער, דאס זיא דען בערלינער פֿריעדענס-פֿערטראג מיט גראָססטער פּינקטליכקייט צור דורכפֿיהרונג ברינגען וואָללען; אבער וויא וויר וויססען, זינד "פֿערשפּרעכען" אונד "האלטען" אויך בייא שטאאטס-מעננערן צווייא פֿערשיעדענ-ארטיגע בעגריפֿפֿע. עס מאג פֿיעללייכט זיין, דאס דער סולטאן אונד דער רוסישע קאיזער ערנסטליך דען פֿריעדען ווינשען; אבער דא זאָוואָהל אין רוסלאנד אלס אויך אין דער טירקייא דיא פֿאָלקער אין פֿאָרטוועהרענדער אויפֿרעגונג אונד אים צושטאנדע דעם אויפֿרוהרעס זיך בעפֿינדען, זאָ שטעהט דיא ערהאלטונג דעם פֿריעדענס *ניכט* אין דער מאכט דיעזער הערשער.

ביז צום ערסטען מאי מיססען זיך דיא רוסען אויס דער טירקייא צוריקציעהען. וויא ווירד עס אבער זיין, וועגן הינטער דעם ריקען דער זיך צוריקציעהענדען רוסישען ארמעע, דיא פֿאָלקער-רעוואָלוציאָן אין דער טירקייא אויפֿס נייע אויסברעכען אונד דער קאמפּף צווישען דען מאָהאממעדאנערן אונד סלאווען אויפֿ'ס נייע בעגיננען ווירדע? ווערדען דא ניכט דיא רוסען דיא שאָנסטע אויסרעדע האבען, אין דער טירקייא ווייטער צו פֿערבלייבען? — אָדער ווערדען אין זיד-בולגאריען גאר עסטעררייך-אונגארישע, איטאליענישע אונד ענגלישע ארמעען איינריקען, אום זאָ געמיינזאם דען פֿאָלקער-קאמפּף אין דער טירקייא ניעדערצוהאלטען? — דאס זינד לייטער בעגרינדעטע אונד גערעכטפֿערטיגטע פֿראגען, אויף דיא מאן פֿאָרלייפֿיג נאָך קיינע זיכערע אונד געווייססע אנטוואָרטען ערטהיילען קאנן.

אונד נון קאָממט יעטצט פֿיר אונס דיא הויפּט-פֿראגע: וואס ווירד ענדליך אויס אונזערער בעזעטצונג דער צווייא טירקישען פּראָווינצען ווערדען? ווירד צו בעגיננע דעם פֿריהלינגס אויך דער ווייטער-מארש אונזערער ארמעען פֿאָן סעראיעוואָ נאך נאָווי-באזאר בעגיננען? וויר האבען וואָהל שאָן צו וויעדערהאָלטען מאלען אמטליכע דעפּעשען צו לעזען בעקאָממען, דאס צווישען אונזערער מאָנארכיע אונד דער טירקייא איין פֿערטראג אין בעצוג אויף דיא בעזעטצונג זיד-באָסניענס *אבגעשלאָססען* וואורדע; אבער דיעזער פֿערטראג איזט נאָך אימםער ניכט פֿאָן ביידען מעכטען *אונטערפֿערטיגט*!

דיא גאנצע הערצעגאָווינא, דען נאָרדליכען אונד מיטטלערען טהייל פֿאָן באָסניען קאָננטען וואָהל אונזערע ארמעען אויך אָהנע איינוויללינגונג דער טירקען מיט וואפֿפֿען-געוואלט בעזעטצען, דא היער, וועגן אויך זעהר *שלעכטע* שטראסען, דענגאָך *שטראסען* עקסיסטירען; אבער אים זידען באָסניענס, צווישען נאָווי-וואראָש אונד נאָווי-באזאר, ליעגט איינע דורכאויס אונוועגזאמע אונד אונפֿאהרבארע האָכ-געבירגיגע געגענד, דיא בייא יעדעם מינדעסטען ווידערשטאנדע גענצליך אונצוגענגליך איזט. איין געוואלטזאמעס פֿאָרדרינגען אונזערער ארמעע אים זידען באָסניענס קאָננטע איהר נור שרעקליכע פֿערלעגענהייטען בערייטען. —

וויא בעקאננט, האטטען וויר אנפֿאנגס דיא בעזעטצונג דער צווייא טירקישען פּראָווינצען נור מיט 60000 מאנן אונטערנאָממען, אונד אלס זיך באלד דיעזע אנצאהל אלס צו וועניג הערויסשטעללטע, בראכטען וויר דיאזעלבע אויף 200000, זאָ דאס באָסניען אונד דיא הערצעגאָווינא מיט אונזערען סאָלדאטען פֿאָרמליך איבערשוועממט וואורדען; דיא דאָרטיגען רעוואָלוציאָנערען זאהען זיך שאָן דורך דיא גראָססע איבערצאהל אונזערער סאָלדאטען ערדריקט — אונד דאמיט וואר דער ווידערשטאנד געבראָכען! — אבער ניכט זאָ לייכט קאָננטע איין ווידערשטאנד אין *זיד-באָסניען*, זעלבסט מיט דער גראָססטען איבערצאהל, אונטערדריקט ווערדען. דאָרט איזט עס ניכט מעהר מאָגליך, דורך איינע גראָססע איבערמאכט אלליין דען ווידערשטאנד צו ערשטיקען. אין דיא דאָרטיגען ענגען געבירגס-וועגע קאָננען גאר ניכט צו פֿיעלע סאָלדאטען איינדרינגען — אונד איינע אָרדענטליכע צופֿיהר פֿאָן לעבענס-מיטטעלן וועהרע דאָרט גאר ניכט מאָגליך. וועגן זיך דא נור 8000 מאנן רעגולערעס טירקישעס מיליטער אונס ענטגעגענשטעללען, דאנן קאָננטען וויר אונס דאָרט מיט אלל אונזערען ארמעען ניכט דורכשלאגען. פֿאָן סעראיעוואָ נאך נאָווי-באזאר פֿיהרט נור איינע איינציגע שטראסע, דיא אבער גאר ניכט דען נאמען "שטראסע" פֿערדיענט. דיעזע איינציגע שטראסע איזט דורך דיא פֿיעלען פֿעלזען אונד רייסענדען געבירגס-בעכע נור שווער פּאססירבאר. איין פּאאר רעוואָלוציאָנערע אויף דיעזער שטראסע וועהרע אים שטאנדע, דער גראָססטען העראנריקענדען ארמעע דען וועג צו פֿערלעגען, אָהנע זיך זעלבסט אירגענד וועלכער געפֿאהר אויסצוזעטצען.

איינע געוואלטזאמע בעזעטצונג זיד-באָסניענס זייטענס אונזערער ארמעע איזט אלזאָ גאר ניכט דענקבאר. נור וועגן היעריבער איין פֿערטראג מיט דער טירקייא אבגעשלאָססען ווירד, אונד אונס זאָוואָהל דיא דאָרטיגען טירקישען סאָלדאטען אלס אויך דיא איבריגען איינוואָהנער פֿריעדליך ענטגעגענקאָממען, איזט דער איינצוג אונזערער ארמעע אין זיד-באָסניען מאָגליך. — דאס ווייס אונזער אויסווערטיגעס מיניסטעריאום נור צו גוט, אונד מאן קאנן דאהער אויך גאר ניכט דאראן דענקען, זיד-באָסניען אָהנע אבשלוס איינעס פֿערטראגעס מיט דער טירקייא אונד אָהנע פֿאָרהעריגע גענויע פֿערשטענדיגונג אונד פֿעראיינבארונג מיט דען טירקישען בעהאָרדען צו בעזעטצען. — אונד זעלבסט אין דיעזעם בעסטען פֿאללע איזט ערסט דיא פֿראגע, אָב זיך ניכט דיא דאָרטיגע ווילדע בעפֿאָלקערונג טראָטץ דעם בעפֿעהלעס דעס סולטאנס צום פֿריעדליכען פֿערהאלטען — אונס פֿיינדליך ענטגעגענווערפֿען ווערדע? — אין דיעזער געגענד איזט אויך דער איינציגע מארשאלל דעס סולטאנס (מעהעמעד אלי פּאשא) פֿאָן דער ווילדען בעפֿאָלקערונג ערמאָרדעט וואָרדען!

אויס דעם ביזהער עראָרטערטען קאנן מאן ערזעהען, דאס מאן אויף דיא פֿראגע "בלייבט דער פֿריעדען" ניכט לייכט אנטוואָרטען קאנן. — עס וועהרע וואָהל שאָן דיא האָכסטע צייט, דאסס נאָך דען יאהרען לאנגער קאָמפּפֿע וועניגסטענס צור ערהאָלונג איין לענגערער פֿריעדע איינטרעטע: אבער דיא צושטענדע זינד לײַדער נאָך אימםער זאָ פֿערוויררט, דאס מאן מיט זיכערהייט אויף קיינען דויערנדען פֿריעדען רעכנען קאָננע.

וויא דיא נייעסטען נאכריכטען לויטען, איזט אין דער טירקייא דער אויסברוך איינער נייען אונד גראָססען פֿאָלקס-רעוואָלוציאָן צו בעפֿירכטען. איין אלטעס שפּריכוואָרט לויטעט: "נור דיא ארמוטה גיבט דען מייסטען אנלאס צו צאנק אונד שטרייט" — אונד אין דער טירקייא הערשט יעטצט דיא שרעקליכסטע ארמוטה. דיא טירקישען באנקנאָטען זינד אים ווערטהע זאָ געזונקען, וויא איינסט בייא אונס דיא "קאָשוטה-נאָטען". בייא זאָ ווערטהלאָזעם געלדע אונד בייא דעם זייט יאהרען הערשענדען ארבייטס-מאנגעל איזט דיא נאָטה דער ארמען טירקישען בעפֿאָלקערונג זעהר געשטיעגען — אונד איין הונגריגעס, פֿערצווייפֿעלטעס פֿאָלק איזט ניע איין רוהיגעס געוועזען.

איינע קאָנסטאנטינאָפּלער דעפּעשע פֿאָם 31. דעצעמבער מעלדעט: דיא אימםער שטערקער אנוואכסענדע אויפֿרעגונג צווינגט דיא טירקישע רעגיערונג צו פֿאָרזיכטס-מאסרעגעלן געגען איינען פֿאָלקס-אויפֿשטאנד. דיא טירקישען סאָלדאטען שטעהען אין דען קאסערנען שלאג-פֿערטיג. דיא ענגלישע רעגיערונג ליעס בערייטס בייא דער טירקישען רעגיערונג דיא אנפֿראגע מאכען, אָב זיא אין דער לאגע זייא, דאפֿיר צו גאראנטירען, דאס דיא ענגלישען אונטערטהאנען אין קאָנסטאנטינאָפּעל דורך דיא רעוואָלוציאָן ניכט אין געפֿאהר קאָממען ווערדען; ווידריגענפֿאללס מיססען דיא ענגלישען קריעגס-שיפֿפֿע אבערמאלס פֿאָר קאָנסטאנטינאָפּעל קאָממען, אום פֿיר דיא ענגלישען אונטערטהאנען דען נאָטהיגען שוטץ צו געוועהרען. — דיא טירקישע רעגיערונג זעלבסט לײַדעט אָן זאָלכעם געלד-מאנגעל, דאס זיא דען סאָלדאטען דיא "לאָהנונג" ניכט אויסצאהלען קאנן. עס איזט צו בעפֿירכטען, דאס זיך דיא הונגריגען טירקישען סאָלדאטען מיט דעם הונגריגען פֿאָלקע *געגען* דיא רעגיערונג פֿערבינדען ווערדען.

אין פערדרעטהער דעם פאטערלאנדעס! אין סאלדאט, דער וועגען זיינעם שוואירעם אויף שוטצלאזע שיעסט, איזט איין ר י י ב ע ר! בעזינגט איך דאהער! בעפלעקט אייערע הענדע ניכט מיט אונשולדיגעם בלוטע! ווערדעט דאך ניכט דיא הענקער אייערעס אייגענען פאלקעס!" — זא וויט דער אויפרוף אן דאס מיליטער. מאן קאנן זיך דענקען, וועלכען ערשיטטערנדען איינדרוק דיעזע אויפרופע אין דען רעגיערונגס-קרייזען אין פעטערסבורג געמאכט. מערקווירדיג בלייבט עס, דאס טראטץ אללער אנשטרענגונגען דער רוסישען פאליציא עס איהר נאך איממער ניכט געלונגען איזט, וועניגסטענס דיא "געהיימען דרוקערייען" צו ענטדעקען. מאן איזט אין פעטערסבורג אויף איינע אללגעמיינע געוואלטיגע רעוואלוציאן געפאסט, דיא ביא בעגינן דעם נעכסטען פריה-יאהרעס מיט אונבערעכענבארער געוואלט אויסברעכען דירפטע.

* (איין פרינץ שטעקבריעפליך פערפאלגט.) בעקאנטליך האט דער פרינץ פעטער קאראגיארגעוויטש אנשפריכע אויף דען סערבישען טהראן. זיין פאטער אלעקסאנדער קאראגיארגעוויטש ווארדע נעמליך אים יאהרע 1843, נאך דער פערטרייבונג דעם פירסטען מיכאעל אברענאוויטש, אויף דען טהראן ערהאבען. אים יאהרע 1858 יעדאך ווארדע דערזעלבע וויעדער פערטריעבען. אן דעססען שטעללע ווארדע דער פאטער דעם מיכאעל אברענאוויטש, נעמליך פירסט מילאש אברענאוויטש, צור רעגיערונג בערופען. — איין יאהר שפעטער שטארב דערזעלבע, וואראויף וויעדער דער פערטריעבענע מיכאעל אברענאוויטש צוריקבערופען ווארדע. אים יאהרע 1868 ווארדע פירסט מיכאעל וועהרענד איינעם שפאציער-גאנגעס אים וואלדע איבערפאללען אונד ערשלאגען. נאטירליך וואר היעביא אלעקסאנדער קאראגיארגעוויטש דעם מארדעס פערדעכטיג, דער יעדאך אויף עסטעררייך-אונגארישעם געביעט זיך רעטטעטע. דיא סערבען וועהלטען היעראויף דען דאמאלס נאך אין פאריז שטודירענדען זאהן דעם ערמארדעטען, נעמליך דען פרינצען מילאן, צום פירסטען, דער דענן אויך אים יאהרע 1872 דען סערבישען טהראן בעשטיעגען. נון ווירד אויס בעלגראד פאם 30. דעצעמבער געמעלדעט, דאס פרינץ פעטער קאראגיארגעוויטש איינען מארד-איבערפאלל געגען דען פירסטען מילאן פערזוכט האבע — וויא זיין פאטער דען פירסטען מיכאעל ערמארדעט האט. זא נאהם ער זיך פאר, דעססען זאהן, דען פירסטען מילאן, צו טאדטען, אום זעלבסט וויעדער דען סערבישען טהראן בעשטייגען צו קאננען. דיעזער פרינץ ווירד נון שטעקבריעפליך פערפאלגט. לויט דיעזעם שטעקבריעפעס העטטע פרינץ קאראגיארגעוויטש דעם פירסטען מילאן ביא איינער רייזע פאן בעלגראד נאך ניש אויפגעלויערט, אום איהן מיט איינער האקע צו טאדטען. גליקליכערווייזע איזט פירסט מילאן ניכט יענען וועג פאן בעלגראד נאך ניש געפאהרען, וואו איהן קאראגיארגעוויטש מיט זיינען מיטשולדיגען ערווארטעט האט. — אללע אויסלענדישען בעהארדען ווערדען אום אויסליעפערונג דיעזעס פרינצליכען פערברעכערס אויפ'ס דרינגליכסטע ערזוכט. — איינע געסטערן אבענד אויס בעלגראד היער איינגעטראפפענע דעפעשע מעלדעט: לויט ענטשיידונג דעם סערבישען קריעגס-געריכטעס ווערדען פרינץ פעטער קאראגיארגעוויטש אונד נאך זעכס אנדערע פערזאנען וועגען איינעם מארד-פערזוכעס אן דעם פירסטען מילאן שטעקבריעפליך פערפאלגט.

* (דיא איינפערלייבונג אסט-אפגהאניסטאנס.) וויר האבען בערייטס פאר וואכען אויסגעשפראכען, דאס ענגלאנד זיך קוים מיט איינער מיליטערישען בעזעטצונג אפגהאניסטאנס צופריעדען געבען דירפטע, זאנדערן פיעלמעהר דאהין שטרעבען ווערדע, דאס ניעדערגעווארפענע אפגהאניסטאן מינדעסטענס טהיילווייזע זיך אלס איינגענטהום אנצואייגנען. נון ווירד אויס לאנדאן פאם 30. דעצעמבער ווירקליך פאלגענדעס געמעלדעט: "דער ענגלישע גענעראל בעריעף דיא אנגעזעהענסטען בעוואהנער פאן אסט-אפגהאניסטאן אונד ערקלערטע איהנען, דאס דיעזעס געביעט נימעהר פיר איממער אונטער דער הערשאפט דער קאניגין פאן ענגלאנד אונד קאיזערין פאן אינדיען בלייבען מיססע. וועגן דער געפליכטעטע הערשער פאן אפגהאניסטאן אויך איינסט צוריקקעהרט, זא האט ער אויף דיעזעס געביעט מעהר קיינען אנשפרוך!" — דא זיעהט מאן אלזא, דאס אסט-אפגהאניסטאן נימעהר טהאטזעכליך דעם ענגליש-אינדישען קאיזערטהומע איינפערלייבט ווארדע. מאן מאכט היעצו שאנג עבען קיינען שפאס. ווער איין לאנד עראבערט, ווילל'ס אויך פיר זיך בעהאלטען. זא געהט ביא אונס מיט באסניען, זא מאכט ענגלאנד מיט אפגהאניסטאן. איבריגענס איזט עס יא בעקאנט, דאס וויר באסניען נור דעסהאלב בעהאלטען מאכטען, אום דען רוסישען איינפלוס אים אריענטע נאך מאגליכקייט צו בעשרענקען. דאסזעלבע שטרעבט ענגלאנד אן, אינדעם עס אסט-אפגהאניסטאן ניכט מעהר הערויסגעבען וויל. אויף דיעזע ווייזע וויל עס דען שעדליכען רוסישען איינפלוס אין אפגהאניסטאן איין פיר אללעמאל ברעכען. דיא פראגע איזט נור, אב רוסלאנד דיעזער איינפערלייבונג אסט-אפגהאניסטאנס אין דאס ענגליש-אינדישע קאיזערטהום שטילשווייגענד אונד רוהיג צוזעהען ווערדע. ביזהער האט רוסלאנד דען הערשער פאן אפגהאניסטאן נור היימליך געגען ענגלאנד אונטערשטיטצט. נימעהר איזט עס אבער לייכט מאגליך, דאס עס צווישען רוסלאנד אונד ענגלאנד אויף אזיאטישעם געביעטע צום אפפענען קאמפפע קאממט!

* (איין אונגארישער יודע אלס פאשא אונד וויצע-פינאנצ-מיניסטער אין עגיפטען.) אויס קאירא (עגיפטען) ווירד פאם 30. דעצעמבער פאלגענדעס געמעלדעט: "הערר יוליאוס בלום, איין אויס פעסט געבארענער יודע, איזט היער צום פאשא אונד וויצע-פינאנצ-מיניסטער ערנאננט ווארדען." — הערר בלום איזט דער ערסטע יודע, דער אין עגיפטען צום פאשא ערהאבען ווארדע. זיינע ערנעננונג צום ערסטען בעאמטען אים פינאנצ-מיניסטעריאום ווארדע אין גאנץ עגיפטען מיט פריידען בעגריסט, דא דיעזער מאנן דורך בילדונג, גוטען כאראקטער אונד בעזאנדערע שטאאטס-מענישע קלוגהייט אין אללען קרייזען דער עגיפטישען בעפאלקערונג צאהלרייכע פריינדע, פערעהרער אונד בעוואונדערער זיך ערווארבען. אין עגיפטען עקסיסטירען אבער אויך זעהר פיעלע עסטעררייך-אונגארישע בירגער, דיא דארט אלס קויפלייטע אדער האנדווערקער וואהנען. דיעזע זינד נאטירליך פאן דער ערהעבונג איהרעס לאנדסמאננעס צו איינער זאלכ' האהען שטעללונג זעהר פריידיג איבערראשט, דא זיא נון געוויס זינד, דורך דיא פערמיטטלונג דיעזעס איהרעס לאנדסמאננעס ביא דער דארטיגען רעגיערונג איממער אויסרייכענדען שוטץ צו פינדען. — וואס אונס יודען בעטריפפט, זא האבען וויר געוויס דאפפעלט גרונד, אונס איבער דיעזע ערהעבונג אונזערעס גלויבענסגענאססען צו פרייען. אין דען געבילדעטען שטאאטען אייראפא'ס קאננען וואהל הייטע דיא יודען אויך דיא פארציגליכסטען שטעללען עררייכען. זיא קאננען רייכסטאגס-דעפוטירטע, זיא קאננען ריכטער, זיא קאננען קאניגליכע נאטארע, זיא קאננען שטאאטס-סעקרעטערע, זיא קאננען אויך מיניסטער ווערדען. אלל דאס איזט ריכטיג. אללין דאס דיא יודען אויך אין אפריקא, יא דאס זיא זאגאר אין ע ג י פ ט ע ן צו זאלכ' האהען שטעללען געלאנגען זאללען — דאס געהארט דאך בערייטס צו דען גראססטען וואונדערן דער וועלטגעשיכטע. פאר עטוויא צוויא יאהרען האבען וויר וואהל דיא ערפרייליכע מעלדונג געבראכט, דאס אין דעם אפריקאנישען שטאאטע טריפאליס איין יודע צום עסטעררייך-אונגארישען קאנזול ערנאננט ווארדע. אללין מאן דירפטע היעביא עבען ניכט

יעטצט נעה', איינסטווילען מאכטע איך איין וועניג אויסרייטען." (זאגטע מארקיס.)

"אבער דאס רייטען מהוט אייער גנאדען ניכט גוט — זייט יענעם פערדאמטען שוס."

"אָ, איך בין שאן לענגסט הערגעשטעללט — יענען קערל, דער אויף מיך געשאססען, האבע איך ניכט מעהר צו פירכטען, דער איזט לענגסט קרעפירט. ער האטטע דען גרעסליכסטען טאד, ער שטארב אלס פערפאלגטער פערברעכער — אונד איך הייסע מארקיס הערין אונד בין היער אין אללען בארען-קרייזען געעהרט אונד געאכטעט."

יאהאנן ענטפערנטע זיך — אונד איינע קורצע צייט היעראויף ווארען מעהרערע קאוואליערע ביא מארקיס איינגעטרעטען. עס ווארען מייסטענס רייכע, אונפערהייראטעטע לייטע, וועלכע זיך מיט דעם יונג-געזעללען מארקיס אים קארטען-שפיעל אונטערהיעלטען. פרייליך וואר מארקיס איממער דער געווינגער, אונד דאך אהנטע ניעמאנד, דאס ער איין פאלש-שפיעלער זייא.

ביים אויסטהיילען דער קארטען ווארדען געוואהנליך דיא אינטערעססאנטען מאנעס-עראייגניססע בעשפראכען. "זאגען זיא, הערר ווערטהיים, ווער וואר דענן דער אינטערעססאנטע יונגע מאנן, מיט דעם זיא געסטערן אים "קאפפע-הויזע צור קראנע" געשפראכען?" פראגטע מארקיס דען איינען זיינער געסטע.

"דען ווערדען זיא קוים קעננען, זיין נאמע איזט ש א נ צ ע ר. ער איזט איין רייכער קויפמאנן אויס פאריז." אנטווארטעטע דער געפראגטע.

"איך ווערדע איהנען זעהר פערבונדען, וועגן זיא דענזעלבען איינמאל אין אונזערע קארטען-שפיעל-געזעללשאפט מיטברינגען ווירדען. וואס איזט זיינע בעשעפטיגונג?" (פראגטע מארקיס.)

"ער האט איין כינא-זילבער-געשעפט אין פאריז. ער בעזיטצט דיא קונסט, נייא-זילבער צו מאכען. איך ווייס ניכט, וואָ ער דאס געלערנט, אבער עס איזט איין זעהר איינטרעגליכעס געשעפט. ער צייגטע מיר געסטערן איניגע מוסטער. דיעזעס מעטאלל איזט צעהער אלס זילבער, שאן זילבער-ווייס, פאן שאנעם גלאנץ אונד ראסטעט ניכט. הערר שנעבערג בעזיטצט היער שאן זייט דעם יאהרע 1825 איין דעראַרטיגעס געשעפט, אבער דיא פאריזער אינדוסטריע נעהמט איממער דער אונזעריגען פאראן!"

"ניבט עס דענן נאך הייטע געהיימניססע אין דער וויססענשאפט? קאנן מאן דענן ניכט וויססען, וואראויס הערר שאנצער זיין כינא-זילבער מאכט?"

"עס איזט וואהל קיין געהיימניס, מאן ווייס, דאס דיעזעס נייא-זילבער אויס 52 פערצענט קופפער, 26 פערצענט צינק אונד 22 פערצענט ניקעל בעשטעהט; אבער עס קאממט היער אויף דיא לעגירונגס-קונסט אן, אונד דיעזע בעזיטצען וויר היער אין וויען נאך ניכט."

"וואהליך, זיא האבען מיינע ניגיעריגדע ערעגט! (זאגטע מארקיס) איך האפפע, זיא ווערדען מיר געלעגענהייט געבען, מיט דיעזעם קינסטלער בעקאנטשאפט צו מאכען. — איך האבע איבריגענס נאך הייטע איין היבשעס אבענטייער פאר — זיא וויססען, וויא מיין שפריכווארט לויטעט: "גליקליכער ערפאלג דעמיעניגען, דער דען פ ע ר ש ט א נ ד בעזיטצט, איינען פלאן צו ענטווערפען אונד דיא ק ר א פ ט, איהן אויסצופיהרען!"

"וויא איזט דענן אונזער פריינד, הערר סאמועל בירשאָוער?" פראגטע ווערטהיים.

"דער יונגע פערשווינדעט מיר אפט פיר לענגערע צייט אונד קאממט דאנן וויעדער וויא איין מאנד-זיכטיגער צום פארשיין! אין דען לעטצטען יאהרען איזט מיין נעפפע מיר געגענאיבער זעהר פערשלאססען אונד צוריקהאלטענד. דער יונגע רייזט אפט נאך דעם לאנגווייליגען דארפע לענישין. האל' מיך דער טייפעל, ווענן איך ווייס, וואס דארט דיעזער יונגע צו זוכען האט!"

"וואס זוכט איין יונגער מאנן? — איין יונגעס מעדכען! ער נימט עס ניכט זא גענויא, אב איין זאלכעס אין דער רעזידענץ — אדער אויף דעם דארפע וואהנט. ניכט וואהר? הא! הא!" — — —

לאססען וויר נון דיעזע טיינע-ניכטסע ביים קארטענשפיעל, אונד זעהען וויר אונס נאך דעם דיענער פאן מארקיס אום.

יאהאנן וואר אלס קאוואליער פערקליידעט, אונד נאכדעם ער זיך מיט דער הויזמייסטערין פערשטענדיגט, געלאנג איהם דיא אויספיהרונג איינעס טייפלישען פלאנעס.

דאס מעדכען, אויף וועלכעס ער דיא יאגד מאכטע, וואר ווירקליך ניכט ביא פאללעם פערשטאנדע. נאך איינער שרעקליכען געמיטהס-ערשיטטערונג, נאך איינעם אונגליקליכען ליעבעס-פערהעלטניססע, נאכדעם עס נעמליך געזעהען, דאס עס דען געגענשטאנד איהרעס הערצענס ניכט ערלאנגען קאנן, פערפיעל עס אין איינע געמיטהס-קראנקהייט, וואדורך איהר גייסט מאנכמאל אומנאכטעט וואר. מאן קאננטע זיא פיר בלאדזיניג האלטען.

(פארטזעטצונג פאלגט.)

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

*(אנדראשי וויל אונס איבערראשען.) אים דאלמאציען טריפפט יעטצט דיא אינטערעססאנטע מעלדונג איין, דאס פאָן דאָרט אים גראָסע מיליטער-אבטהיילונגען אויף איינעם אומוועגע נאך נאָווי-באזאר מארשירען. דאס געשיעהט אין אללער שטיללע. וויא עס שיינט, גלייבט אנדראשי, דאס אויף דיעזע וויזע דיא מיליטערישע בעזעטצינג נאָווי-באזארס אָהנע יעדען קאמפף ווירד פאָללצאָגען ווערדען קאָננען. ער גלייבט דאהער, אונס עטווא אים פריהיאהרע, וואָ דיא בעזעטצינג נאטירגעמעס ערסט בעגיננען זאָללטע, מיט דער פריידיגען נאכריכט איבערראשען צו קאָננען, דאס אונזערע סאָלדאטען גאנץ נאָווי-באזאר בערייטס אין איהרער געוואלט האבען. נון, דיעזע איבערראשינג ווערע אללערדינגס איינע פריידיגע. ליידער האט זיך אבער גראף אנדראשי אויך בעציגליך באָסניענס געטיישט. אויך דא וואר ער דער מיינונג, דאס דיא בעפאָלקערונג באָסניענס אונזערע סאָלדאטען אלס פריינדע אונד בעפרייער פריידיג בעגריססען אונד עס דאהער צו איינעם קאמפפע גאר ניכט קאָממען ווערדע. איינע זאָלכע טיישונג קאנן זיך ליידער בעציגליך נאָווי-באזארס וויעדערהאָלען. פרייליך! ווענן דער עסטערייך-אונגאריש-טירקישע פערטראג בעציגליך דער בעזעטצינג נאָווי-באזארס שאָן צו שטאנדע געקאָממען ווערע, דא העטטע גראף אנדראשי דאס רעכט, צו האָפפען, דאס דיא מיליטערישע בעזעטצינג דיעזעס לאנדשטריכעס אָהנע בלוט-פערגיעסען פאָר זיך געהען ווערדע. נון איזט עס אבער אין דען לעטצטען טאגען פאָן דיעזעם פערטראגע וויעדער גענצליך שטילל געוואָרדען. דיא בעזעטצונג דירפטע אלזאָ ניכט, וויא אין לעטצטערער צייט בעאבזיכטיגט וואורדע, געמיינשאפטליך מיט דער טירקייא, זאָנדערן פאָן אונס אללעין אין אנגריפף גענאָממען ווערדען. אין דיעזעם פאללע איזט אבער אויף איינע פריעדליכע דורכפיהרונג דער בעזעטצינג גאר וועניג האָפפנונג פאָרהאנדען. — (זיעהע דען ערסטען ארטיקעל.)

*(דיא שטודענטען-בעוועגונג אין רוסלאנד) האט זיך בערייטס צו איינער זעהר געפעהרליכען רעוואָלוציאָן געשטאלטעט. דיא שטודענטען ווענדען זיך נונמעהר דירעקט אן דאס פאָלק אונד אן דאס מיליטער, אים אללעס פיר איהרע רעוואָלוציאָנערע בעוועגונג צו געווינגען. — דיא שטודענטען בעזיטצען בערייטס "געהיימע דרוקערייען", וואָ זיא איהרע אויפריהרערישען אויפרופע פעראָפפענטליכען. איין זאָלכער אויפרוף אן דאס רוסישע פאָלק לויטעט וויא פאָלגט: "טהייערע ברידער! וויססעט דאָך, דאס וויר שטודענטען, דיא וויר יא אייער בלוט אונד פלייש זינד, דעם געריכטע צור בעשטראפונג איבערליעפערט ווערדען. מאן איבערפאָללט אונס מיט בעוואפפנעטער האנד, דיא פאָליצייא מיסהאנדעלט אונס. אונד ווארום? וויל וויר ניכט צוגעבען מאָגען, דאס דיא פאָליצייא אויף אונס אלס אוניווערזיטעטס-שטודענטען איינען אונערטרעגליכען דרוק איבע. עס איזט ליידער איינע אלטע קראנקהייט אין רוסלאנד, דאס מאן דיא פרייערע בעוועגונג דער שטודענטען ניכט דולדען וואָללע. דיא פאָליצייא וואורדע פיר איהר ראָהעס בענעהמען פאָן דער רעגיערונג נאָך בעלאָבט, וועהרענד דיא אונגליקליכען שטודענטען וויא דיעבע אונד רייבער אין דען קערקער געוואָרפען וואורדען. מאן פערגעססע דאָך ניכט, דאס דיא שטודענטען בלאָס דעסהאלב, וויל זיא דען שוטץ דעם קראָנפרינצען אנזוכטען, איבערפאללען אונד בלוטיג ניעדערגעוואָרפען וואורדען. מיט איינעם וואָרטע, דיא שטודענטען ווערדען אין רוסלאנד ניכט אלס בירגער, אבער אויך ניכט איינמאל אלס דיא לעטצטען מענשען בעהאנדעלט, דא מאן דענזעלבען דיא מענשענרעכטע, דיא אויך דער לעטצטע טאגלאָהנער בעזיטצט, געוואלטזאם ענטציעהט. אין אונזערעם רוסישען פאטער-לאנדע ווירד נור דיא אונוויססענהייט געשיטצט אונד דיא דוממהייט אונטערשטיטצט. שטרעבט דאהער יעמאנד נאך וואהרהאפטער בילדונג, דא ווירד ער אלס פערברעכער פערפאָלגט. ווער נור אים פערדאכטע שטעהט, ניכט זאָ דומם צו זיין וויא איין שטאָקפיש, דער ווירד אלס פערריטהער דעם פאטערלאנדעס בעטראכטעט אונד פאָן דער פאָליצייא אונד דען שאנדארמען אונאויפהאָרליך פערפאָלגט. בילדונג איזט אין רוסלאנד דאס גראָסטע פערברעכען. דא ווירד אויסגעשפרענגט, דאס ווער בילדונג בעזיטצט, געוויס איין גאָטטעס-לייגנער זייא, דער אויך דען שטאאט צו אונטערגראבען זוכע. — דיא פאָליצייא-לייטע ערהאלטען נור דאפיר אויסצייכנונגען, ווענן זיא זיך דאריבער אויסווייזען קאָננען, איינע גראָסערע אנצאהל פאָן שטודענטען פערהאפטעט אָדער זאָגאר פערניכטעט צו האבען. דיא שטודענטען דירפען קיינע בעראטהונגען אבהאלטען. טהון זיא דיעס טראָטצדעם, זאָ ווירד דאס זאָגלייך אלס "רעוואָלוציאָן" בעצייכנעט, דאמיט מאן דיא טהיילנעהמער אן דער בעראטהונג איינשפעררען קאנן. — טהייערע ברידער! זייד דענן אויך איהר פיינדע יענער פערבעססערונג, וועלכע דיא שטודענטען אנשטרעבען? איזט דענן אייער היוטיגער צושטאנד ווירקליך זאָ גוט, דאס איהר יעדע פערבעססערונג צוריקווייזען זאָללעט? זאָלל דיא יוגענד, וועלכע איינע בעססערונג אייערעס צושטאנדעס פיר דיא צוקונפט אנשטרעבט, אָהנע וויטערעס פערניכטעט ווערדען קאָננען? קאָננט איהר עס שטיללשווייגענד צוזעהען, דאס מאן יענע אין דיא קערקער ווירפט, וועלכע פיר אייער וואָהל, פיר אייערע פרייהייט קעמפפען? ניין! ניין! דאס קאנן דאס רוסישע פאָלק ניכט לענגער דולדען!"

זאָ וויט דער אויפרוף דער שטודענטען אנס פאָלק. דער אויפרוף, וועלכען דיא שטודירענדע יוגענד אן דיא סאָלדאטען געריכטעט, לויטעט עטווא וויא פאָלגט: "פערטרעטער דער רוסישען ריטטערשאפט! העלדענמיטהיגע קריעגער! וואָללט איהר עס דענן ווירקליך דולדען, דאס מאן אייך מיט דעם שווערטע אין דער האנד געגען דיא וועהר- אונד שוטצלאָזע יוגענד אייערעס פאָלקעס שיקע! מאן האט אייך אין דיא טירקישען געביעטע ענטזענדעט, אים דאָרט דיא סלאווישען שטעממע פאָם יאָכע דער טירקען צו בעפרייען. דאס וואר רעכט. קאָננען אבער דיעזעלבען מעננער, וועלכע אין דער טירקייא צור בעפרייאונג דער סלאווען פערווענדעט וואורדען, נונמעהר דאצו איהרע וואפפען געברויכען, אים דיא רוסישע יוגענד צו מיסהאנדעלן, צו ערשיעסען אונד צו ערשטעכען? האבט איהר דיא סלאווען אים פרעמדען לאנדע נור דעסהאלב בעפרייט, אים אייערע ברידער אין דער היימאט צו ערווירגען? איהר ווערדעט זאגען: "וויר האבען אלס סאָלדאטען געשוואָרען; וויר מיססען אונזערע מיליטער-עהרע וואהרען אונד דען האָהערען בעפעהלען אונבעדינגט געהאָרזאם לייסטען!" דאס אללעס לאסט זיך וואָהל האָרען. אללעין וויר מיססען פראגען: פערטראָגט עס זיך דענן ווירקליך מיט דער מיליטערישען עהרע, אונבעוואפפנעטע יונגע לייטע צו איבערפאללען אונד ניעדערצושלאגען? וויר מיססען פערנער פראגען: ברויכט מאן דאָרט איינען שוואור צו האלטען, וואָ מאן היעדורך דיא היילינגסטען מענשען-רעכטע פערלעטצט? ניין! איהר דירפט דא דען בעפעהלען אייערער פיהרער ניכט געהאָרכען, וויל דיעזע פאטערלאנדס-פערראטהער זינד! אָדער איזט עס קיין פערראטה דעם פאטערלאנדעס, ווענן מאן דיא שטודירענדע יוגענד, וועלכע דיא שטיטצע דער צוקונפט בילדעט, שאָנונגסלאָז ניעדערשיעסט אונד ניעדערשטיכט? בעדענקעט דאָך, דאס איהר פיר יעדען שלאג, דען איהר געגען אונס פיהרט, פאָר דער געבילדעטען וועלט, פאָר אייערעם אייגענען געוויססען אונד פאָר דען קאָממענדען געשלעכטערן פעראנטוואָרטליך זייד! וואהרליך! איין סאָלדאט, וועלכער אים בלינדעם געהאָרזאם געגען זיינע פאָרגעזעטצטען אונשולדיגע מענשען פערניכטעט, איזט קיין פערטהיידיגער, זאָנדערן

פאָלליעטאָן.

דאס פערשוואונדענע טעסטאמענט.

(.59טע פאָרטזעטצונג.)

""איך רעדע דאָך פערשטענדליך גענוג! (זאגטע מארקוס) ווענן געלד געגעבען ווירד, זאָ געשיעהט עס, אום דאס צושטאנדעקאָממען דער גערעכטיגקייט צו פערהינדערן, אום דיינע נעפפען צו איהרער רעכטמעסיגען ערבשאפט ניכט קאָממען צו לאססען.""

"נון, שוואגער, (זאגטע ר' יעקב) דוא זאָללסט לעבען אונד געזונד זיין! זאג' דוא, וואס מיינסט דוא?"

""וואס וויים איך? איך קאנן נור היניכטליך דער קלוגהייט איינען ראטה ערטהיילען, אבער ניכט היניכטליך דעם געפיהלעס דער עהרליכקייט!""

"אום געטטעסווילל... פאָלטערע מיך ניכט! מיינעטוועגען, גיב איהם געלד, פערשפריך איהם גור, אבער ניכט פיעל! פערשטעהסט דוא, שוואגער!"

יעטצט פלאטצטע ערסט מארקוס מיט איינעם שאללענדען געלעכטער הערויס! ""הא! הא! (ריעף ער) דאס האבע איך יא נור האבען וואָללען! יעטצט ביזט דוא וועניגסטענס אויך איינער פאָן אונזערען לייטען, דיא עס מיט דער פראָממיגקייט אונד עהרליכקייט ניכט גענויא נעהמען! דאס העטטעסט דוא יא גלייך זאגען זאָללען! זיעהסט דוא, זאָ געפאללסט דוא מיר, שוואגער!""

אָהנע צו אנטוואָרטען וואר ר' יעקב דאפאָנגעגאנגען!

עס וואַרען דאס צווייא זאָנדערבארע כאראקטערע! ר' יעקב וואר ווירקליך נור אין געלד-זאכען ניכט עהרליך, זאָנסט אבער וואר ער פראָמם. — אללעין מארקוס וואר וואָהל זעהר קלוג, זאָנסט אבער וואר ער איינער דער פערוואָרפענסטען מענשען. וויא איהן איינסט ה ע ר ץ געשילדערט האט. זאָנסט ריהמען זיך דיא "אויפגעקלערטען", דאס זיא וואָהל ניכט פראָמם, ניכט "בינאָטט" זינד, דאפיר אבער זעהר עהרליך, רעדליך אונד רעכטשאפפען זייען; — אבער מארקוס וואר אין דיעזער בעציעהונג ווירקליך איין "ניהיליסט", פיר דען נ י כ ט ס היילינגעס אויף דער וועלט עקסיסטירטע. דעם ר' יעקב טהאט עס דאהער אָפט וועהע, דאס איהן זיין קרוממער וועג וויעדער מיט זיינעם שוואגער צוזאממענבראכטע. — וויא אָפט איבט דער מענש בעטרוג אויס, בעשוויכטיגט אבער זיין געוויססען, דאס דיעס נאָך קיין בעטרוג זייא, אונד דאס עס נור אים עהרליכען גרינדען געשעהען מוס. וויא אנדערס זיעהט דיעס אבער אויס, ווענן אויך אנדערע בעטריגער איינען זאָלכען שיינהייליגען אלס מיטברודער אונד מיטבעטריגער אנערקעננען? — —

אלס ר' יעקב וועגגעגאנגען וואר, ריעף מארקוס זיינען דיענער, דער שאָן פיעלע יאהרע בייא איהם געוועזען. היער קאָננטע מאן זאגען: "זאָ וויא דער הערר — זאָ דער דיענער!" דיעזער דיענער קאָננטע אללע שלעכטיגקייטען אונד באָסהייטען, דיא מארקוס אין אנגריפף נאהם, צור אויספיהרונג ברינגען.

"יאָהאנן! (זאגטע מארקוס צו זיינעם הערביינגערופענען דיענער) דאס פרויענצימער, וועלכעס היער וואר, ווירסט דוא ניכט מעהר הערייגלאססען, עס איזט מיר צו העסליך אונד צו אלט. איך וויל דיך יעטצט מיט איינעם נייען אבענטייער בעאויפטראגען. דאס שאָנע מעדכען, וועלכעס וויר געסטערן אים געוואָלבע דעם האנדשוה-מאכערס געטראָפפען האבען, דיעזעס מוסט דוא מיר דורך גיטע אָדער געוואלט הערבייבריינגען."

""אייערע גנאדען! (זאגטע יאָהאנן) איך ערקאננטע גלייך געסטערן איהרע אבזיכט אונד מיינונג — איך גינג געסטערן דעם מעדכען נאך — אונד האבע ערפאהרען, דאס עס ראפפעלט!""

"ביזט דוא פעררוקט, וויא מיינסט דוא דאס?"

""נון, איך מיינע האלט, דאס זיא ראפפעלט. זיא איזט ניכט בייא געזונדעם פערשטאנדע, עס איזט אין איהרעם געהירן-קאסטען ניכט ריכטיג. וויססען, אייערע גנאדען, איך בין איהר ביז צום טהאָרע נאכגעגאנגען — אונד בעפאנדע דא דיא הויזמייסטערין, דער איך איין שאָנעס טרינק-געלד געגעבען, אים דאס מעדכען — אונד זיא ערצעהלטע מיר דא איינע גאנצע געשיכטע. דאס דיעזעס מעדכען ניכט לאנגע היער מיט דעם פאטער וואָהנע, אונד דאס עס האלב-וואהנזיננינג איזט.""

"אונד דוא דוממער יונגע, גלויבטעסט דאס? וויא פיעל נאהמסט דוא דער הויזמייסטערין?"

""איינען גולדען!""

"צו וועניג! מוסט מעהר געבען! קאָנינג פיליפפ פאָן מאצעדאָניען זאגטע איינסט: נימם איינען עזעל מיט איינעם קאָרבע פאָלל גאָלד אונד שיקע דיעזען עזעל אין דיא טהאָרע דער שטאדט — אונד אללע שילד-וואכען ווערדען זיך פאָר דעמזעלבען מיט עהרפורכט פערביינען. — נון, יאָהאנן, דוא ווירסט דיעזער עזעל זיין, היער האסט דוא געלד, זעטצע דיך מיט דער הויזמייסטערין אין פערבינדונג — אונד בייא דיינער געשיקליכקייט, וועטטע איך, דאס דוא מיר דיעזעס אבענטייער אם בעסטען אויספיהרסט.